

Posudek rigorózní práce

Mgr. Jan Šmrha:

André Lefevere a jeho manipulační škola

Rigorózní práce (která vznikla rozpracováním kandidátovy práce magisterské) je teoretickou studií o vývoji, charakteru i dosahu translatologického díla Andrého Lefevera (1945 – 1996). Ve své koncepci sleduje Lefeverovo zapojení do mezinárodního formování translatologie (*translation studies*) od konce 60. let 20. století, a umožňuje tak uvědomit si existující a neexistující vztahy mezi českou a slovenskou „východní“ translatologií (Levý, Popovič, Miko) a translatologií „západní“, která se konstituovala v postupně se diferencujícím proudu zhruba od poloviny 70. let (práce izraelských translatologů Even-Zohara, Touryho a d.; práce Lefevera a Bassnettové; Lamberta a d.). Je ukázáno, že Anton Popovič využil na přelomu 60. a 70. let možnost se do mezinárodního formování konceptů translatologie zapojit. Studie tak přináší daleko více než interpretaci díla jednoho translatologa – je kompetentním a svou odbornou sdělností velmi zdařilým výkladem vývoje celé disciplíny v 70. – 90. letech 20. století. Vysvětluje přitom, jak se do translatologie vepsal v 80. letech tzv. „kulturní obrat“ v sociálních vědách a humanitních oborech (v různých neostrukturalistických, systémových druzích přístupu ke společnosti, kultuře a literatuře, inspirovaných prvopočátečně hlavně ruským formalismem a Romanem Jakobsonem i Jurijem Lotmanem), a všímá si i způsobu, jak Lefevere přejal do svého modelu překladu jako přepisování v 90. letech určité koncepty sociologa Pierra Bourdieuho.

Považuji za klíčově podstatné, že se práci při chronologickém sledování vývoje myšlení Lefevera i translatologie šířeji daří zvýraznit pojetí překladu jako *manipulace* a *deskriptivnost* přístupu k překladu (v empirických studiích jednotlivých překladových textů) jako úhelny kameny translatologického uvažování ve sledovaném období – uvažování, které zůstává podstatné a inspirativní i v translatologické současnosti. Ovšem vzhledem k výbornému vysvětlení neexistence nějaké jednotné školy uvažování o textové manipulaci literatury (viz kapitola 3) je zarážející, že kandidát při přepracování práce nezměnil také její titul, který může být značně zavádějící. Navrhuji, aby se nad jeho potenciální zavádějícími zamyslel při obhajobě práce.

Ve vývojovém pohledu Jana Šmrhy na dílo Andrého Lefevera je patrné, nakolik zůstával tento translatolog ve svém uvažování konzistentní, přestože své koncepty stále rozvíjel pod různými myšlenkovými vlivy a také je přejmenovával (refrakce > přepisování; příbuzná těmto principům je později analogie). Kandidát do své komplexní studie organicky zapojuje srovnávání Lefeverova teoretického uvažování s jinými teoriemi, čímž práce nabývá na hodnotě. Brilantním je podle mne srovnání Lefeverova modelu přepisování v kultuře (rozpracovaném nejvíce v knize *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*, 1992) s konceptem metatextu a metakomunikace Antona Popoviče. Podnětné – a přesahující oblast translatologie – je průběžné vysvětlení, které Šmrha podává o souvislostech translatologického uvažování Lefevera (a Bassnettové) s jejich literárně vědnou, literárně historickou i komparatistickou odbornou orientací. Jde o vysvětlená fakta a souvislosti, které mají stálou potenci inspirovat interdisciplinární uvažování dnes i v budoucnu.

Hodnotím práci jako výbornou a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 14. 11. 2015

PhDr. Eva Kalivodová, PhD.

Ústav translatologie FF UK

